

DOMSTOL ADMINISTRASJONEN

02 FEB 2009

JUSTISDEPARTEMENTET	
02 FEB 2009	
SAKSNR:	200502517
AVD/KONT/REH:	KOA/DUS ET
DOK.NR.	108
ARKIVKODE:	452

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref
200502517/TRH

Vår ref.
200800797-2

Saksbehandler
Hilde Enger
73 56 70 51

Dato
28.01.2009

Høring: NOU 2008: 15 Barn og straff - utviklingsstøtte og kontroll

Vi viser til Justis- og politidepartementets høringsbrev av 23. oktober 2008, hvor ovennevnte utredning ble sendt på høring. Høringsfristen er 29. januar 2009.

Innledningsvis bemerkes at utredningen er omfattende. Den inneholder mange gode forslag til endringer som vil bidra til å begrense bruken av frihetsberøvelse overfor barn, samt verktøy for bedre å kunne tilpasse straff til barn. Domstoladministrasjonen vil begrense sin uttalelse til enkelte forhold gjeldende økonomiske og administrative konsekvenser av utvalgets forslag som er relatert til domstolene og Domstoladministrasjonen.

1. Bruk av pågrepelse og varetektsfengsling av barn

Domstoladministrasjonen er enig med utvalget i at det fortsatt bør være anledning til både pågrepelse og varetektsfengsling av barn, men at det er ønskelig å begrense bruken av slike tvangsmidler.

Det er vår oppfatning at varetekt overfor barn blir brukt bare i et fåtall saker hvor barn begår lovbrudd, og at så vel påtalemyndigheten som domstolene i stor grad forsøker å unngå bruk av varetekt overfor barn.

Utvalget foreslår at politiet skal ha plikt til å varsle barneverntjenesten i saker hvor det kan være aktuelt å varetektsfengsle barn. Videre foreslås en plikt for barneverntjenesten til å møte i alle fengslingsmøter den har fått melding om, og der opplyse retten om det arbeidet som pågår med hensyn til oppfølging av barnet. Fra domstolenes synsvinkel er dette et godt forslag, idet barneverntjenestens opplysninger vil være verdifulle når retten skal vurdere nødvendigheten eller forholdsmessigheten av inngrepet og ved en eventuell vurdering av bruk av barnevernsinstitusjon som varetektssurrogat.

Varetektsfengsling er strakstiltak, og fremstilling skal skje innenfor lovbestemte frister. Dersom det ikke har vært mulig å varsle barneverntjenesten og/eller den ikke har mulighet til å møte i fengslingsmøtet, bør ikke det ha betydning for fengslingsspørsmålet. Imidlertid er vi enige med utvalget i at en manglende underretning kan få betydning for rettens vurderinger ved spørsmål om forlengelse av fengslingen.

For å begrense bruken av varetekt overfor barn i størst mulig grad foreslår utvalget en lovendring som innebærer at varetektsfengsling av barn skal prøves hver annen uke. Forslaget tiltres.

Det følger av barnekonvensjonen at fengsling av barn kun skal skje som en siste utvei og for kortest mulig tidsrom. Uten at vi har statistikk å vise til med hensyn til lengden av varetekt for barn, forutsettes likevel at domstolene er bevisste konvensjonsforpliktelsen, og at det i stor grad også i dag settes korte frister for varetektsfengsling av barn.

2. Innholdet i varetektsfengslingen

Domstoladministrasjonen har ikke merknader til forslagene om forbud mot brev- og besøksforbud overfor nær familie og forbud mot isolasjon, jf. straffeprosessloven §§ 186 og 186a.

3. Bruk av straff

Valg av straffereaksjon tilligger i all hovedsak domstolene, og bygger i stor grad på prinsipper for straffutmåling og straffutmålingstradisjon. Både straffeloven av 1902 og straffeloven av 2005 har bestemmelser som gir adgang til å gå under den vanlige strafferammen når gjerningspersonen er under 18 år. Det er fast straffutmålingstradisjon at lav alder er et formildende moment ved straffutmåling. På den bakgrunn tiltres forslaget om at det uttrykkelig lovfestes i straffeloven 2005 § 80 at lav alder er et formildende moment ved straffutmålingen.

Utvalget har konkludert med at det ikke bør oppstilles noe absolutt forbud mot ileggelse av frihetsberøvende reaksjoner, herunder fengselsstraff, overfor barn.

Domstoladministrasjonen er enig i at hensynet til samfunnsvern i noen tilfeller vil måtte veie så tungt at det kan begrunne en frihetsberøvende reaksjon overfor barn som har begått alvorlige lovbrudd, men at det må være et overordnet mål å begrense bruken av frihetsstraff overfor barn.

Så vidt oss bekjent er det hittil ikke idømt forvaring overfor barn under 18 år. Ut fra de strenge vilkårene som må være oppfylt for å idømme slik reaksjon, antas det heller ikke særlig praktisk. En uttrykkelig lovendring som foreslått, som innebærer at forvaring ikke kan benyttes for handlinger begått før gjerningspersonen fylte 18 år, tiltres.

Utvalget har fremmet forslag om en ny straffereaksjon, ungdomsstormøte som vilkår ved idømmelse av betinget fengselsstraff. Forslaget innebærer at konfliktrådet, etter at saken er rettskraftig avgjort, skal innkalle domfelte til ungdomsstormøte. Der skal alle involverte parter og en ungdomskoordinator møte for å utarbeide en ungdomsplan. Ungdomsplanen skal inneholde tiltak som vil innebære restriksjoner og kontroll for den domfeltes daglige liv, for eksempel kompensasjon til fornærmede, ulike former for kvalitetsforebyggende tiltak og/eller tiltak med et straffende element. Det skal utpekes et ungdomsteam som skal følge opp det enkelte barnets gjennomføring av planen.

Forslaget går ut på at ungdomsplanen skal godkjennes av domstolen, som skal ha mulighet til å sende planen tilbake til ungdomsstormøtet to ganger før den eventuelt kan underkjennes dersom dommeren ikke er fornøyd med innholdet. Hvis domstolen ikke

godkjenner planen, må den beslutte hel eller delvis gjennomføring av den subsidiære fengselsstraffen.

Domstoladministrasjonen mener at forslaget er interessant, særlig med henblikk på at det er ønskelig med reaksjoner spesielt tilpasset barn og som i størst mulig grad inneholder tiltak som søker å fjerne eller redusere risikofaktorer som øker sjansen for nye lovbrudd.

Imidlertid kan vi ikke se hvilke hensyn som begrunner at domstolen skal godkjenne ungdomsplanen etter at saken er rettskraftig avgjort. Rent prinsipielt er det betenkelig at dommernes rolle forskyves fra å være rent straff-fastsettende til å involvere seg også i gjennomføringen av den fastsatte straffen. Videre mener vi at den eller de som skal vurdere og godkjenne en ungdomskontrakt bør være fagpersoner med særlig kompetanse i forhold til hvilken virkning vilkårene vil få. Dette, sett i sammenheng med at utvalget på side 153 i utredningen synes å legge opp til at domstolen i liten grad bør nekte godkjennelse av ungdomsplanen, gjør at vi stiller spørsmålstegn ved om en domstolskontroll av ungdomskontrakten vil være reell. Vi stiller oss på denne bakgrunn tvilende til om en domstolskontroll som foreslått er hensiktsmessig bruk av domstolenes ressurser.

For øvrig vil vi peke på at forslaget til ny straffereaksjon har klare likhetstrekk med prøveprosjektet med oppfølgingsteam, slik det er organisert i Trondheim, som ble etablert som følge av Regjeringens handlingsplan *Sammen mot ungdomskriminalitet* (2005 – 2008). Evaluering av prosjektet foreligger ikke, men forventes i løpet av 2009. Slik vi ser det kunne det vært ønskelig med mer erfaring med denne reaksjonsformen og virkningene av den, før en eventuell innføring. Derfor vil vi reise spørsmålet om ordningen i første omgang eventuelt bør innføres som en prøveordning. I en slik eventuell prøveordning, dersom den innføres i tråd med forslaget til ny reaksjon, bør det i så fall nøye vurderes om domstolskontroll av ungdomskontrakten vil være forholdsmessig bruk av domstolens ressurser i forhold til oppnådde resultater.

4. Kartlegging

De foreslåtte lovendringer som skal sikre et bedre grunnlag for valg av reaksjon og straffutmåling, tiltres. Kartlegging av alle barn det tas ut tiltale mot er et svært godt forslag, og kartlegging som foreslått vil ha stor betydning for å komme frem til et godt resultat når domstolen skal avgjøre reaksjonsspørsmålet.

5. Advokatbistand

Forslaget som innebærer eksplisitt lovfesting av barns rett til offentlig oppnevnt forsvarer i visse tilfeller tiltres.

Med hilsen

Willy Nesset
avdelingsdirektør

Hilde Enger
seniorrådgiver